

T. T. G.

nr. 3. September 1928.

Väljaandjaks Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi Opläsepre. Peatoimetaja: Aug. Kaud. Tegev toimetaja: J. Post. Toimetuse liikmed: V. Surdukoo, A. Grünber, T. Lind, K. Põderon, V. Taadler. Kaastööd võtavad vastu kõik toimetuse liikmed igal ajal. „T. T. G.“ ilmub kaks korda kuus, iga kuu 4. ja 15. päeval, 12-ns lk. suuruses.

Kas võib matemaatika huvitada huvi naisõpilaste?

On juttu asjaolu, et naisterahvad tunnevad vähe huvi matemaatika vastu. Kuid mitte ainult see, vaid tõsiasi on, et seltskonnas tuntakse matemaatika vastu üldiselt vähe huvi. Kas on matemaatika probleemid kunagi kõne olnud seltskonnas? Vist küll ei millalgi.

Asi on vist küll ajus saanud sellest ajast, mil koolis valitsee matemaatika tundidel täiel määral Euklides, mil õpetaja luges juba 10-12 aastastele lastele definitsioone, teoreeme ja tõendusi ja lastel muud üle ei jäänud kui hõõruda mahuatiliselt õpetaja lauseid.

Kindlasti ei saanud olla juttugi hõõrtausest, vaid ainult vastikusest. Ja tagajärg on see, et praegused täiskasvanud veletavad, et matemaatika oleval raske aine, millega saavad hakkama vaid asjasse pühendatud, valitud pead. Niiugune seletus mõjub kindlasti eugereerivalt lastesse ning raskendab omalt poolt matemaatika ligipääsu õpilase südamele. Et matemaatika on kättesaadav vaid valitud peadele, isegi et ta on raske aine, see väide on õbenud küll tuulest. Kuid õpilaste huvi puudus matemaatika vastu loob end siiski seletada osalt ains enese omaduste põhjal, suurelt osalt aga selle meetodiga, kuidas matemaatika piiratakse teha õpilastele kätte saadavaks.

Kui rääkida, misaugused kiisimused huvitavad kõige enam inimesi, siis leiame kaheauguseid aineid. Eiteks tekitavad huvi inimeses need ained, mis käsitlevad inimest ennast, tema keha ehitust, tema organite tegevust, tema hingeelu, tema suhtumiselisusesse omaaugustesse jne. Teiseks aga tunneb inimene huvi kõige misistilise, seni ajalooga vastu, aine vastu, kus käsitletakse nähteid, mis näilikult ei ole alatu kõikvõimsatele looduseadustele (metafüüsika, spiritism, okultism jne).

Kas kuulub määraste aine hulka matemaatika? Ei ja veel kord ei! Ei saa eitekujuada enesele küll enam objektiivselt (ehk vähem subjektiivselt) ainet, kui seda on puhas matemaatika. Samuti pole ka vist teist ainet, mis opereerib nii kristalliseerivate materiatega ja nii kindlate seadustega, kui seda teeb matemaatika. Sellepolest on siis matemaatika üksid väga nõrgad.

Igatähis on lugu parem rakendusmatemaatika. Siitpoolt on juba lootust ligi pääseda õpilasele. Lähene siis välja kiisimustest, mis õpilase südamele lähidased; valime ülesannete sisse õpilase ümbrises (õpilase sisseostud, õpilase sõidud, õpilase mängud ja lõbustused jne.). Ka saadud valemite rakendamine otse elust võetud ülesannete lahendamiseks. Sellega kaotab matemaatika palju oma abstraktsusest ja õpilase huvi oine vastu kasvab. Ja kus kõik ei leidu matemaatika rakendusi? Loodusteaduses ja tehnikas, ning isegi niaugustel aladel, nagu seda on statistika ja kindlustustalad. Arvan, iga haritud inimene tunneb huvi nende alade vastu, ning vähemalt nende kaudugi matemaatika vastu.

Huvi võivad tekitada aga ka need tunded, mis saadavad teatava ainega tegutsemist. Olgu tähendatud, et iga tegutsemisega käivad kaasas teatavad tegutsemise- ehk jõutunded, mis omalt poolt on seotud läbutundega.

Vaadake kas või päris väikest last, missugust rõõmu temale sünnitab ta enese tegevus, vabalt tegutsemine. Tema silmad säravad ja ta on uhke, kui ta on teinud midagi valmis. Kuid mitte ainult lapse juures pole see nii, vaid ka iga täiskasvanu juures. Kui inimene midagi emal jõul valmis on teinud, siis kaswab tema enesetunne ja ka tahe tööd teha. Kus on aga kergem arendada õpilase isetegevust, kui matemaatika alal. Laske lähendada õpilasel iseseisvalt ülesandeid, laske teda tödesid leida, valmistada jooniseid, ehitada mudelid, ja teie näete, kuidas see isetegevus tõstab õpilase huvi aine vastu. Muidugi tuleb selle eest hoolt kanda, et töö oleks kohane õpilasele.

Alghooldi algusklassi õpilast võtte huvitada tundide viisi, kui teda panete liitma arvusid. Keskkooli õpilasele on see töö aga liiga mehaaniline ja ühetaoline. Järjekult peab kandma hoolt, et töö ei saaks mehaaniliseks ja ei oleks liiga kerge. Ülesanne ei tohi olla ka liialt raske, sest kui õpilane ei saa hakkama sellega korda neli viis, kaob jällegi huvi ning, mis peasti, julgus ja eneseusaldus; ilmub sugereeriv mõte: ega ma ikka hakkama ei saa selle tööga.

Seda viimast eemale peletada ning eneseusaldust tagasi võtta pole aga enam kerge. Muidugi ei tule kõrvaldada õpilasel teelt igat raskust, kuid raskused peavad olema mõdukad ja õpilase jõu kohased.

Ühenduses selle viimasega võtan kõne alla ühe juhu, mis kordub sagedasti matemaatika alal. Matemaatika on kui hoone, mis peab olema rajatud kindlale alusele. Veel enam, selles hoones ei tohi ruududa ükski kivi, kui ei taheta, et ei variseks hoone ühel päeval kokku. Niivõrd on seotud siin üks mõte teisega, et ühe ruudumisel ei saa seista kogu hoone. Nüüd on aga sageli nii, et õpilane, kas oma hooltuse läbi või mõnel muul põhjusel (näiteks, põinud temal küllalt tahtejõudu jälgida üht mõtet kuni täie selguseni), pole küllalt kindlalt omandanud mõnd osa (peatikki, matemaatikas. Edaspidine töötamine muutub temale siis - ikka raskemaks, olgugi et ta pingutab oma tahtejõudu kõigiti, kuid edaspidisest mõttekäigust ta enam aru ei saa, ning ühel ilusal päeval märkab ta, et ei jõua enam kuidagi teistele järele. Terve hoone on langenud kokku. Õpilase eneseusaldus on lõõnud kõikuma, tema huvi aine vastu on kadunud; matemaatika, millest ta enam ei saa aru, on muutunud temale vastikuks.

Kuid on ka vastupidiseid nähteid. Pean tunnistama enesest, et mul oli õnnetus või õnn käia koolis ajal, mil valitses matemaatika alal koolis Euklides. Kuna ma võrdlemisi noorelt kooli astusin, siis põinud ma veel arenenud säärase tähtsa mehe mõistmiseni, ning ma ei saanud kuidagi aru, milleks oli vaja „kunstlikult“ tõendama hakata nii arusaadavat tõe kui see, et kõvernurkade summa on kaks täisnurka. Selle tagajärg oli, et ma esimesel veerandil pidin leppima vaevalt kolme miinusega. Aga juba järgmisel veerandil (ei tea, kas olin arenenud vahepeal kiiresti või tulid seal „selgema“ teoreemid, mille tõendamise vajadusest ma aru sain) paranes üsi silmanähtavalt, sest mu tunnistus ehtis jõuluks geometrias selge viis. Ja ka huvi oli kasvanud mul matemaatika vastu ja kasvas alataasa.

Sagedasti räägitakse, et matemaatika olevat kuld ja ei äratavat küllalt tundeid (aga tunded on ju naesterahvastele peaaegu).

Ent kui palju tundeid äratab tegutsemine matemaatikaga, selle kohta üks näide.

Vaadeldge õpilast matemaatika klassi töö puhul, kus temal tuleb tegutseda iseseisvalt. Kuhi ta saab ülesande kätte, valitseb temas mingisugune ootuse ja himu segu (teadmatus lähema tuleviku kohta). Niipea, kui ta ülesande kätte saab ja näeb, et see ei käi temale üle jõu, tunneb ta kergendust. Ta algab tööd ja teda täidab tegutsemishimu. Nähes, kuidas töö edeneb, yaldab teda rõõm. Kuid seal tuleb järsku seisak - üks asjaolu on jäetud tähelepanemata. Ning seisak on paratamatu: ülesanne ei lase end lahendada. Kahtlus, mure ja rahutus võtavad maad. Kuid pead mitte norgu lasta! Otsast peale täie jõuga! Varsti on leitud viis. Rõõm on suur, kuid ei puudu ka kahtlus, kas läheb nüüd kõik õnnelikult, kas on nüüd kõrvaldatud kõik takistused. Kuid takistus ei ole enam ning töö läheneb kiiresti

lõpule. Suur rõõm ja enesusealdus hõltavad mood: ma olen töö teinud hästi ja täiesti teadvuselt. Enesusealdus aina kasvab. Nii näete, kui rütm on tunnete poolset tegevus matemaatika alal. Ja kui tugevalt need otsa matemaatika klassistöö ajal.

Sis veel üks asjaolu. Teistes ainetes, kui töö on tehtud, ikkagi valitseb kahtlus, mine tea kui hästi ja õigesti ta on tehtud. Matemaatikaharidatus õigesti või mitte.

Õpilasele võib valmistada rõõmu ka asjaolu, et rida nähteid, mis näitavad paremat juhulikkudena, laialtpoisatuna, loovad endid hästi süstematiseerida, kindlasse järjekorda seada, kus nende vahel valitsevaid sidemeid on kerge meelde püüda (ernst Machi mõtlemisõkonoomia).

Kuna see asjaolu eelneb matemaatika eriti silmapaistvalt, siis peaks matemaatika õratama ka seeläbi poolset õpilaste huvi.

Sellest kõigist on aga veel vähe. Väljavalitud tulevikku tulevad lihtsaks. Kogu, mida meie matemaatika õppimisest saame, peaks ka mõjuna huvitavalt. Ei saa keegi väidata, et matemaatika õppimine toob otseselt kasu. Igal pool maailmas on meil ju tegemist suurustega ja ei saaks meie ilma teadvuse tegevusega, kui meie ei oskaks opereerida nende suurustega. (Vahetult oleks siin nimetada kiisimust, millega minu poole pöördusid ühe majapidamisklassi õpilased, kutsuvad olevat matemaatika võja supt-keetmisel.)

Kuid ka matemaatika haridust mõju ei saa väidata. Ei saa keegi igapäevaselt elus läbi ilma kujutlemisõnimega, olgu kas raamatu lugemisel ettekanne kuulamisel või mõne asja valmistamisel. Kuid küljalju arendab kujutlemisõnime kas või geometria, muust matemaatikast rääkimata. Ülesannete lahendamisel tuleb, nii ütelda, asja mõnede omaduste põhjal leida asja ennast, mis vastab sellele omadustele. Kui sagedasti ei tule meil seada teha ka igapäevaselt elus, kui meile kirjeldatakse mõnd asja või isikut ja meie peame otsustama, mis või kes ta on.

Samuti arendab matemaatika kombineerimisõnime, kas või näiteks, konstrueerimisõnime lahendamisel. Ent kui sagedasti ei võta meie seda kombineerimisõnime kas või tubade sisseaotamisel või liikumise või kleidi kombineerimisel antud osadest või isegi suptkeetmisel.

Edasi nimetan n.n. funktsionaalseid mõtlemisviisi, mida arendab matemaatika ja mis õpetab vaatama asjaolusid üksteisest olenevatena. Seisn otsus selle tulemusel peale. Pean ma tegutsema, siis kiisin eneselt: mis siis, kui ma tegutsen teisiti ehk kui ka hoopis seisn tegevuseta?

Matemaatika peab õpilane ülesandest või ka lausest välja koostama kõige olulisema (näis., ülesande järele võrrandi kokkuseadmisel); ent küljalju on meil vada õnime võja igapäevaselt elus, näiteks telegrammi kokkuseadmisel või telefoni kaudu kõnelemisel (et aega ja raha kokku hoida ja ka teistele kõnelemise võimalust jätta), või jälle siis, kui meil kiirelt tuleb ülevaadata asjaolusid, et teha kiiret ja õiglast otsust.

Sis veel mõni sõna tõendamiseks, mis tähendab nii tähtsat osa matemaatikas. Meie lähema välja antud asjaoludest, n.n. eeläusest ja peame välja jõudma väite juure, mida meie silmist ei tõi lasta kogu tõenduse konstrueerimisel. Kui raske see algajale on, teab küll igaüks õpilane. Kuid igaüks saab ka aru, kui tarvilik see asjaolu on igapäevaselt tegevuses, mõtlemisel, vaidluste puhul jne.; kus sagedasti eegi paljastatakse seldused ja väited, ning ära unustatakse, millest on välja mindud ja mille juure püütakse jõuda. Tõgajärjeks on siis tähi sõnade tegemine ja valitus mitte millegi üle.

Jätkub ehk nendest asjaoludest, et näidata, kui tähtis on tegevusmatemaatikaga „selge pea kasvatamisel”. See asjaolu peaks ka küll huvi äratama matemaatika vastu nii õpilastes (ka naisõpilastes) ja ka täiskasvanutes.

Lõppeks tuleb vahetevahel õpilastele ka selgitada kiisimust, kui palju nad on jõudnud edasi vaimlises arenguses (veel hiljuti ei jaksanud teie sellega hakkama saada, aga praegu näete, kui kergesti see nüüd läheb).

Näitame, kuidas õpilase võimalised jõud kasvavad on. See tõstab õpilase eneseteadust, tema iseteadvust ja sellega ühes kogu tema isikut. Ent siis ei puudu matemaatika jällegi head võimalused. Arvan, et selälest jätkub küsimuse selgitamiseks, ning et selle kirjatüki lugemisel nii mõneski Saulusest Paulus saab.

Tulgu siis ette matemaatika õppimisel mistahes raskused, nad saavad võidetud kergesti, kui meie meeles peame Nietzsche sõnu: "Was mich nicht umbringt, macht mich stärker." U.K.

"T.T.G." uus tegev toimetaja.

Käesolevast numbrist peale on meie lehel uus tegev toimetaja, - V-a klassi õpilane Ilse Post.

Äriline tegev toimetaja - V-a klassi õpilane Arna Tiiligmann pidi lahkuma sellest ametist pärast seda, kui ta oli valitud Õpilaspere valitsuse kriitisi järele Õpilaspere vanemaks.

Praegune tegev toimetaja Ilse Post on sündinud 24 okt. 1909a. Läänemaal ja õppinud Pärnu tütarlaste gümnaasiumis, kust siirdus 1926 a. sügisel Tartu tütarlaste gümnaasiumi III-a klassi. Sest ajast peale on Ilse Post osa võtnud täie andumusega Tartu tütarlaste gümnaasiumi õpilaskonna elust ja õpilaskonna organisatsioonidest, samuti Õpilaspere esinduse tegevusest, mis pärast ka Õpilaspere esindus ta valis Õpilaspere organi "T.T.G." tegevaks toimetajaks, lootes, et ta sellel kohal väärtuselt suudab oma ülesandeid täita.

Toimetus tervitab käesoleva kirjutisega oma uut juhti, olles veendunud, et ta oma loomupärase energiaga ja kooskõlas seni näidatud ajara tegvusega viib aigaja ajalehe sellele kõrgusele, mis on meie kõikide ideaaliks.

T o i m e t u s.

Usu motiiv A. Kitzberg'i dramaatilises toodangus.

Ikka ja alati on usk olnud tähtsaks teguriks nii üksiku indiviidi kui ka inimkonna elus. Aastatuhandeid minevikus kummardati õilsas HELLASES Apollot ja Aproditet. Rooma sõduri uhke pää paindus kahepöialise Jaanuse ees ning Niiiluse madalikel valitsesid Isis ja Osiris. Israel kartis Jumalat, kes oli püha vihane ja nuhtles vanemate patud laste kätte. Ja ka meilegi esivanemad ohverdasid oma jumalale kusagil Uurali piiril või Volga tagamaal.

Oli aeg, mil kirjandus ja kunst olid ainuüksi kiriku teenistuses. Oli aeg, mil hüüid "Jumal tahab seda!" valmistas tuhandeid surema vabatahtlikku kangelassurma. 20. sajandi inimene ei suuda elada ilma usuta ja kahtlen, kas sellist aega on tulevikuski. Ikka on inimesel kedagi, kellesse uskuda - olgu see siis kas või ta enese "mina".

On vähe neid kirjanikke, kelle teoses ei leidu usu motive. Ent omegi ei anna usu probleemile keegi nii selget ja üllast lahendust, kui August Kitzberg. Tema helge pühapäeva - inimene, tema tunneb omegi nii hästi inimhinge keerdkäike. Tema dramaatilises trilooias "Tuulte pöörises", "Kauka jumal" ja "Lihahunt" on usu motiiv tähtsal kohal.

Draama "Tuulte pöörises" kajastab teataval määral 1905 aasta ärevat meeleolu. Hinnati siis ju ümber nii eetilised kui esteetilised väärtused ja tõekspidamised. Ent omegi pole see draama mõni tuline mässuhüüd. Keskeks küsimuseks ses teoses on vast enam kahe mehe võitlus ühe naise ja kodu ümber.

Polegi see ju veripunane revolutsionäär ja süinge metsavend Jaan, kes ütleb Leenale: "... Vaata, nõnda tunnen mina ja olen õnnelik. Kas papp omad sõnad pääle ära on lugenud või mitte, see ei tee mingit vahet. Meid on armastus ühte pannud. See on enam kui kõik kombat kokku. - Kuula, kuis suve öö meie ümber sonib, lind hõiskab linna poole, lill õhku lille poole... kus on papp, kes neid pühitseb?" Need on Kaarli, muidu nii kaine teonimese sõnad. Temagi on antiklerikaalne, temagi tunneb, et pole väärtust surnud usud gmal. "Kas papp omad sõnad pääle on lugenud või mitte...." Ainutähtis on sügav, püha tunne - armastus.

Tulking Joan ei tunnusta usku ega traditsioone ammugi mitte. Mõksavad vaid looduse suured säädused - armastus ja tugevama eesõigus, ".... ja kui maa ja meri ja see mägi - punases lõõmab, siis tüdruk pean sinuga jünaseid pulmi!" Ent kisuivad maha selle mehe ta modaalad kired....

Kui sünnib või sureb inimene, siis on tema lähedal jumalus. Leena surramuustikas on tuultekchin, tuleprogin ja rukku vihmaplodin. Ja kui lohkab ilse hing maisest kehast, siis soadavad teda monotoonsed painesõnad:

"Oh sa vägev Jumal kuule
Oma lapse palumist"...

Kas tedagi cotab siis too piha vihaga jumal? Ent etsekui eluakord kuul-
dub teisest kombriist noore elu häälitsus. Kurnameeline laul suigutab
unele last ema surmavoodi kõrval:

"Minu, mu laps
Ja maga, marjaks..."

En looduses igavene ringkäik - sünd, elu ja surm; sünd, elu ja kõiki-
lepitav surm.

Ent ometi on olemas jumal, on kusogil keegi kõrgem. Kes ja kus - seda
otsib inimene ju ammu!

Uuke ja tugev mees oli Mogri Märt. Ei suutnud ta unustada mõlanti-
kult saadud piitsakoori. Ta pidi sooma rikkaks - nii rikkaks, et tema
võis liilla kas või mõlantskulegi. Tõotas mees etse meeletult ja saigi rikk-
hahal, ainult rahal oli veel väärtus tema silmis. Raha eesi jättis Märt
enesegi õnne - kui kaks võrrast elasid nad raiisega aastaid külge külje
kõrval, naha nõudis ka tema poja eluõnne ja viimaks elugi.

Ja siis kaotas Mogri Märt ka oma eba jumala - raha. Ta mõistuse ette
tõmbus must teadmatus kate - halastav kate.

Vanana totub Mogri Märt teeääril ja jutleb liimukesega. Semait kos-
tavad tumeaod kellalõõgid ja haihtuvad jälle. Ja nüüd tuleb Mogri Mär-
di meelde jumal... Ta mälestab, et oli korra tal jumal, kes oli hääd ja
aitaja. Ja siis tundis ta jumalat, kelle nimi oli raha. Too jumal hävi-
taski tema. Nüüd on jäänud veel ainult jumal, kes on vihane. Nii vihane
on too jumal, et ta vanemate patudki nuhtleb laste kätte.

Mogri Märt on murtud, hävinud. Ent üle purunenud inimhinge ulatavad
ükssteisele kää uus elu ja kõikeandevastav koduvik. Uhelpool tema poja poeg
Märt, teisel - kolmista lahkunute kalmudega. Ja üle nende on õiglane
jumal, kes on kõikjal ja on kõik...

Pole kerge vahetada usku. Pole kerge hüljata vanu tõeõpidamisi, tu-
handeaastaseid traditsioone. Ja kui uues usus pole midagi meelitavat,
kui teda sunnitakse pääle mõõga ja tulega, siis ei unune vana.

Vastuvõalikulid ja allahetiikulid on sellised külmad, kurnameelsed ja
vagused teeloomud, nagu valgepäälised kammarulased. Hirm on kiriku hirm
mõltsa ja hirm uue orjahigekese eest. Ent pole veel neiski surnud hülgete
paganusjumalate, haldjate ja kaimude mälestus.

On rookiks küsimuseks, etse mõistatuseks too uus usk. Tammara vanaema,
kel küllalõõselt aega juurelda suurte eluprobleemide kallal, temagi ei
saa kohe selgusele... "Vana usk, see teqi vahet hääd ja halba vahel: sortse
oli ja tarku inimesi, kes enam teadsid, kui teised. Uus usk ei tee vahet
midagi, kõik on - ühesugused nõiad! Aga ometi on sääl, nagu veesoonekes
sed mulla all varjul - hääd ja halba, hääd ja halba, mida meel ei mõista.

Ent piiritu vabaduse ideoloogi Tiinat ei kõida ühtegi usu dogmad. Tema,
kelle sellisaid arvati tagasi vanemateni ja kuningateni, tema on kõrge-
mal kui ükski usudogma. Tiina tunneb jumalat, kes on suur ja elav, aigu
ta nimi siis Taara või Jehoova.

Kahtlevalle mehele ütleb Tiina: "Margusi! Suures raamatuis seisab: mees
jätab oma isa ja ema maha ja hoitab oma naise poole - tule! Ja paari?
Paari paneb neid jumal." Paari paneb neid jumal, kelle nimi ei ole Taara
eega ka Jehoova - see on lihtsalt suur, elav jumal!

Ent ei tunnud kõik jumalat. Lihtbahuik uskus Taarat, lihtbunne haldjaid
- kuid kummardas ka Jehoovat, ta ingleid ja kortis kuradit. Tiinole,

uhkele, vabale naisele paisatakse näkku sõna - libahunt! Ja elava jumala laps vastab üleolevalt: „Ma olen jumala loom, olgu ma ka libahunt!”

Nii terav kui ongi kokkupõrge paganismi ja ristiusu vahel - ka Tammaru vanaema seisab dogmast kõrgemal. Tema, heige kuju ei ja surma vahemalt, tema leiab omelt elava jumala. Näen Tammaru vanaema hämaras, suitsunud rehetares - teda, pimedat nägijat. Ta kummardub üle Tiina laiba ja kahvatunud huultelt kuuldu palve: „Ja võta tema patust puhas higeke oma auriiki...” See palve sulab kokku tuulte vingotuste ja huntide hulunguga üheks jõurikkaks hünniks tõelisele jumalale, kes on kõrgem kui ükski usudogma.

K. P.

=====

„Pyve talus.”

=====

A. Kitzberg'i kylapilt 5 vaatuses.

Selles teoses on Kitzberg joonistanud tabava sulega huvitava kylaelu pildi. Primitiivne armastus, mis oleneb päämiselt veimevakast, kaasavarast ja seltskondlikust seisukohast - see on selle teose päämotiiv. Siin määrab isa tütrele mehe, ja sydämemotiivid ei etenda kuigi kaaluvat osa. Kaugel siit on Aino Kalda armastuse definitsioon: „Mõõlm ilma inimese väärtuse vaheta, ilma seisuste ja klassideta, ilma inimeste igasuguse rämpsu - see on armastus.”

1 nov. s.a. oli Tartu piblikul võimalus näha esmakordselt „Vanemuises” seda pilti meie omast kodust, eesti kylaelust. Pääle operettise valingut, pääle rafineerit härrade ja daamide armastuse keerulisi intriige ja variatsioonide näeme jälle kylapoiste ja -tydrukute simmanit, kuuleme nende lihtsat sydämetukset. Ja osutus, et sellase kõigile tuttava teose lavastamine õnnestub yllatavalt paremini kui mõni klassilise repertuaari näidend, mis küll rahuldab kõikide aegade maitseid, aga ebaõnnestub enamasti alati meie primitiivsel laval.

Lavastand oli „Pyve talus” Ed. Tyrk. Mahvapärane miljöö oli antud edasi lopsakalt ja usutavalt, tegelased tundsid end olevat kodus, paljud mängu nyansid löid publikusse hääd tuju - oli kõigiti hubane ja meeldiv tunne. Peeter Pyvi osas oli Ed. Tyrk. Kitzberg'i Pyve peremees on lugu-

peetud, humoorilis oga kriugastega läbipõimit peremees. Tytarde mehele panek on ta sydäme päämureks, ent lõppeks saab ta sellega hiligavalt toime. Ed. Tyrk tahtis anda oma osas parimat ja oli tunda, et ta oli kogu hingega mängu juures. Aga Tyrki rafineerit ja aristokraatlik hääl oma rikkalikkude variatsioonidega ei harmoneerind talutarega. Tyrk on määrat siiski salongidelle, aristokraatlikku atmosfääri.

Peeter Pyvi tytred - Tiina - M. Tyrk, Miina - O. Teetsoff ja Liina - J. Suvorov - olid lavalistid. Parim nendest oli J. Suvorov. Pea alati tabas ta õige kitzbergliku tooni ning oli oma sõnalisises kinnihoara vuses otse meisterlik. Suvorovi temperament, kasv ja hääl sobisid suurepäraselt elava ja vallatu talunetuga. Ta naiivsus tundus nii loomulikuna, et publik ootas igatsusega tema osa. Miina - M. Tyrki võib selda sama, mis Peeter Pyvi - Ed. Tyrki kohta. Sageli kanges M. Tyrk välja kylaelust mingisugusesse klassilisse kuffu. Mingisugune kylm toon domineeris ta esinemises - seda aitas täiendada juba ta tualett, milles valitses kirgas ja kylm sinine. Miina - O. Teetsoff - jääb nii Kitzberg'i teoses kui ka laval kahvotukaks. Ta hääl oleks võind olla nyansirikkam - ja sydämelikum.

Jaon Jalakas - J. Pöder - pidi olema hääsydämlik, aga puupeaga talusulane. Pöder oga polnud seda. Ta iseloomus torkas silma egoism ja ta esinemine mõjus antipaatselt. Pödra osa on siiski mõnes mõistuslikus ja teadusega tuubit härras, võl karges ja momotoonses printsis.

Muist tegelasist võiks nimetada Ernsti - E. Kruuda't ja ta isa O. Lippu.

Kruudale oli antud küll liiga idiootlik välimus, ent hästi andis ta edasi oma karakteri põhijooned - unisuse ja venivillemliku aegluse. Lipp oli oma osas hups ja eluline - publikus ei tahtnud katkeda noer.

Aga hubane ja meeldiv oli lahkuda sel õhtul teatrist. Oli nähtud mi-

dagi, mis ei jätnud järele tavalist tyhjuetunnet. Publik, keda oli sel õhtul küll kenavõttu, viis koosa palju kitserglikku hardust ja pühapäevlikkust. E. P.

F r a n z S c h u b e r t .

19 nov. möödus sada aastat Viini helilooja Franz Schubert'i surmapäevast. Schubert'i elikäik oli ilma suurte väliste sündmusteta. Ta sündis 31 jaan. 1797 a. Viini agulis kehu õpetaja neljateistkümnenda lapsena. Poisi haruldase muusikaandega avaldusid juba varakult ja seitsmeaastaselt õpetati talle vanemate kodus süstemaatiliselt viiulit ja klaverit. Temas väljendus kirglik muusika-armastus. „Tal on harmoonia väikeses sõrmes peidus“, hüüdis seitsmeaastase Franzl kohta kord regens chori Michael Holzer, kelle kätte usaldati poisikese muusikaline edasiharimine. Oma liusa hääle tõttu pääsis Schubert kaheleisikümnendaastaselt Viini õuelauljate kapelli ja omandas riigi kulul instituudis keskkooli hariduse.

Instituudis teostus õpilaskoor, milles Schubert mängis esimest viiulit ning erakordsete võimete tõttu täitis ta isegi muusika direktori ja dirigendi aset. Saller'i juures õppis ta kompositsiooni. Keskkooli noorurina tekkisid tal laulud: „Des Mädchens Klage“, „Sehnsucht“, „Der Taucher“ j. l. Palju teosid ilmus ka instrumentaalse muusika alalt.

Isa ei hoolinud poja suurest tungist muusikale, seisjis sellele isegi vastu. Oma soovidele risti vastu, võttis noor Schubert õpetaja kutse, katkestades seda tihti, et elada täielikult kunstile. Viin jääb ta kojukohaks, ainult viiruks lahkub ta säält.

Kibedalt pedagoogi-tööastail lõi ta kuulsamad laulud: „Gretchen am Spinnrade“, „Instlosse Liebe“, „Heidenröslein“ (1825), „Der Vönderer“, „Jägers Absicht“ (1826), „Die Forelle“, „Der Tod u. das Mädchen“, „An die Musik“ (1827), 1825 a. lõi ta 244 laulu, millest perioodi nimetatatakse Schubert'i loomingu „laulukevadeks“. Koolitööst lahkumise järele polnud Schubert'il hilisemas elus enam hordagi kindla teenistusega tegemist. Tal oli p.õ. -hõnsemalase elu. Schubert veetis liusaid aegu aadetest tiivustatud mõtteosalistes keskel, nagu Joh. Hayrhofer ja Franz v. Schöber. Laiem seltskond oli ta vastu külm, väljaandjad ei võtnud Schubert'i töid vastu. Schubert'il puudus äriväim. Sel ajajärgul tutvus ta õucopeerilaulja Joh. Michael Vogli'ga, kes tutvustas esimesena Schuberti nime avalikkusele ja võimaldas meistrile sissepääsu kõrgemasse seltskonda.

Hoolimata hõnsemisusest töötas Schubert korralikult. Romantik oli helitööde loomine, õhtupoolikult viibimine vabas looduses Viini ümbruskonnas, ja õhtuti olengud sõprade ringis. Ta töötas kergelt, muusika voolospelimest kunstnikust jumalaarmust kuidamata lättena. 1818 a. suvel veetis Schubert Ungaris kraku J. C. Eslerhazy mõisas, kus innuga harrastati muusikat. 1819 a. suvel oli ta Vogli'ga rännakul Austrias; Doonau ääres lõi komponist „Forellide kvintett“; Talvel teosteti kompositsiooni.

1825 a. haigestus 26-aastane Schubert raskesti. Ta nimetas end viletsalmaks ning õnnetuimaks inimeseks maailmas. Halgevoodil rikastas ta laulutsükli „Die schöne Müllerin“ nii mõnegi lauluga.

1826 a. suvel veetis ta jälle Ungaris, kus ta palju kuulis mustlaste muusikat, mille motiivid esinevad ka „suures sümfoonia“ C-dur. Viimaseil eluaastail tuli esiplaanile laululoomine ning kammermuusika.

1828 a. kesksuveks hakkasid suurenema Schuberti peavalud. Novembris muutus aga seisukord väga tõsiseks ja ta suri 19 nov. 1828 a. niisama vaesena, kui ta oli tulnud ilmale. Suur hulk saatjaid liikus ta puusärgi järel, kui teda kanti vaiksel Vahring'i kalmistule Beethoven'i lähedusse. Hiljem viidi ta põrm Viini keskkalmistule, teiste suurte muusikute keskele, ning 1872 a. püstitati Viini pargis ausermas Schubert'i mälestuseks.

Oma loomingu vilja polnud Schubert'ile maitsia onnud ta elupäivil. Viinlastele kandis ta üksikuid oma teostest ette ainult kord - see oli

26. III. 1828, mis oli esimene ja viimane kord ta elus.

Schuberti loomingu on, hoolimata meistri lühikesest elust, üllatavalt suur. Nimetatist väärivad: 8 sümfooniat, 18 ooperit, laulumängud, 14 keelpillide kvartetti, 2 triot, 2 oktetit, kvintetteid, 5 sonatiini, viiulile ja klaverile, 40 klaveri sonaati, nende hulgas filipoetiline a-mollis ja posthuumne elegiline b-dur, 8 imprompt. moments musicaux, tantsud jne. ja lõppeks 600 laulu.

Schubert, kes oli suurim leidur helidevallas Mozarti kõrval, laulis oma ülepoolovast hingest helisema luuletajateluulet. Just see külg määras eriti Schuberti muusat laulus, ta laulvat laulu, ta helisevat hinge laulus.

Franz Schubert on ja jääb kogu kultuurmaailmale lauluisaks, kelle suremata geenius on tee rajanud ja näidanud tõelisele laulu ilule.

A. T.

Vastused keeleliste küsimustele

„T. L. G.“ 4. nr. 15.

1. Kas seesmine või sisemine - Õigupoolest sisemine, mis on häälik-sääduslik tuletus, sest tüüp on sise-, mille külge liitub prefiks -mine; vorm seesmine on hilisemat algupära selles on -mine liitunud seesytlava käände („sees“) külge. Täitsa veaks siiski ei võiks mõista vormi seesmine; ta võiks esineda paralleelvormina sõnale sisemine.
2. Kas ärkamisae või ärkamiseae, haridusminister või hariduseminister - Igatahes on eelistetavam haridusminister, seda enam, et see ka juba tegelikult ydiselt tarvitusei. Õigekeelsuse sõnaraamat on siin eksivits: ta annab ainult hariduseminister, nii et seega haridusminister oleks nagu viga. Ometi lubab „Õigekeelsuse sõnaraamat“ (peatoimetaja isiklikku deklaratsioonist mööda) ka haridusministeerium. Sellekohane märkus ilmub „Õigekeelsuse sõnaraamatu“ lõppliisas (kolme aasta pärast!). - Seevastu antakse ärkamisae otsesõnu „Õigekeelsuse sõnaraamatus“, ehk küll just siin võiks pigemini olla ärkamiseae. Kõlaliselt on aga vahast siingi hea tarvitada ärkamisae.
3. Kas kultuurne või kultuuriline - Anne tarviteti ainult kultuuriline. Viimastel aastail on ilmunud suur kaldumus -ne lõpule: sympaatne, kultuurne, sellega koguni liiale minnes (temperamentne, parem temperamentlik, temperamentlikas). Lõppsffiks -line peab tingimata jääma 1) teatavalt liitsõnu (näit. mitmekultuuriline), 2) tähenduses „kultuuri kohta kälv“ (possesivne tähendus), kuna kultuurisel võiks olla ainult kvalifikatiivne tähendus - „kultuurile omane“; see võitlusviis ei ole kultuurne; kuid selle kõrval tarvitatakse praegu samas tähenduses ka kultuuriline.
4. Keskoolide, kohtute ja muude asutuste nimetused tuleb kirjutada suure algustähega sel kõrval, kui neid tarvitatakse asjaomase koali või asutuse identifitseerimiseks mingi ametlikult, juridiliselt fikseerit pärisnimega, eriti sellekohaseis aadressides, nende asutuste poole pööravals kirjades, pidulikus mainimises, nagu oleks tegemist isikuga jne. (näit.: Valga Ühisgymnaasium). Kuid kui ei ole mõeldud seda pärisnimeliselt, vaid kui mõeldakse enam asja enda nimetamist yldnimega, siis tuleb tarvitada väikest algustähti, näit.: „ta sai oma hariduse Valga yhisgymnaasiumis“.
5. „Õigekeelsuse sõnaraamatu“ järele on ulub, mitte hulub.
6. „Õigekeelsuse sõnaraamatu“ järele on küll niivõrt, seevõrt, kuid võrt sõnakuju on kahtlemata ebasoovitav. Kuuldavasti tahetakse „Õigekeelsuse sõnaraamatu“ lõppliisas anda ka niivõrd, seevõrd, mille poolt on ka mõned ametliku keele esindajad. Nii on loota, ja ette näha, et võrd tuleb jälle tagasi. Tähendatagu, et võrt on murdeline vorm, mis on tulnud võrd-sõna ärasegamisest võrs-tüübiga (partitiiv - vart), kuna võrd loomulikult peab deklioneeruma kui kord.
7. Kas nähtus või nähe - Halvad on õigupoolest mõlemad mõiste tä-

kendontseks, mida saksa keeles märgitakse sõnaga „Erscheinung”. Loomulik oleks olnud muudugi meilgi tulutada sellekohane sõna: sõnaet ilmuna, näht. ilmung. Näe oleks ka sõna ilme, kuid seal on juba tähendus.

Nyyd aga on see moodustet kahjuks verbist nägema, nimelt sõna nähtus. Sõna nähe moodustari (juba ligi aasta 20 eest) esialul mõiste faas jaoks („kuu nähted”). Nyyd aga üldise lyhendamisendentel ja lyhemate vormide eelistamise tõttu on hakatud tarvitama (eriti nooremate ringis) sõna nähez ka „Erscheinung”i tähenduses, nii et nähtus saab selletähenduselisena tarbetumaks; tal tuliks anda siis uus tähendus. Isiklikult tarviton nähtust edasi „Erscheinung”i tähenduses, sest tarbetu ja ebatstarbekas oleks nähteile kujuta ka veel „Erscheinung”i tähendus.

8. Kas lõruks või lõpreks - Mõlemaid võib tarvitada adverbina, viimasena siiski lõpreks eelistavam ja ka praegu üldiselt tarvitavam.

9. Mis vahe on riidel ja rõivail - J. V. Veski on õigekeelsuse sõnaraamatus läbi viind, et riie tähendab riiet kui ainet, ainet, rõivas aga riiet kui valmistatud kehakatet. Minule isiklikult rõivas ei taha meeldida. Kas „õigekeelsuse sõnaraamati” jaoks ta läbi viia!

10. Millal liig, millal liiga, millal liigne - Adverbi tähenduses tunnustab õigekeelsuse sõnaraamat ainult liiga („liiga suur”), kuid minu arvates võiks olla adverbina ka liig („liig suur”); liig on nimisõna: „ta nõuab liiga” (nimisõna), „need on liiad arvud” (omadussõna); omadussõna võib liituda ka nominatiiviselt: liigilha; liigne on omadussõna „liigne agarus” (liialt agarus). Joh. Aavik.

Läinud ö. a. ilmunud T. T. G. Õpilas pere ajakirja

üksiknumbreid müüakse kooli kooperatiivis 25 senti.

S ü g i s a r m a s t u s .

Poolraagunud puudelt pudeneb kahvatuid lehti, veretuid ja sordunuid. Neid suistub tuulehoona jälgistunud murule, neid tulskab tulvil atakurudesse. Süngelt mõtisklevad puud, liigutamata oksid. Kogu hõre puestik vaikib surnuna. Ei olnustki rõõmsamat, elustavamast värvingut terves ümbruses, kõikjal vaid kahvatukollane lehestik ja määrdunud hall taevast. Puestikku läbistava, lehtedega kattunud tee kõrval asetsevad pingil nõjatub lahtunud noormees. Pääkate kramplikult solmile surutud, halli mantli krae kõrvuni üles keeratud piisib ta liikumatult, hajameelne pilk kiindunud tühjusse. Mõeldub hulk hetke, ent mees istub üha endises elutus poosis.

Seal eraldub tee lõpul must, saie kogutumedaist puutüvedest. Aeglaselt nagu tigu, sageli seisatades, pea langetatud, läheneb ta noormehel. Ehmudes võpatab noormees pingil, kuuldes katkendilisi samme, kuid silmates enda ees tütarlast, kirgastuvad ta silmad.

Ma tulin”. Peaaegu hääletult vaevalt avades kitsad huuled väljendab „austulnuk need sõnad.

Sa tulid, mu sügisunistus, tänan sind!”

Lembelt kõnetleb noormees neidu, seisates tema liigutusi, kui ta laskeb pingile. Nii istuvad nad, mitte kordagi naeratades, silmis sõnatu kurbus. Noormees surub neiu kinnastatud sõrmi ning nende tukklevad huuled kohtlevad.

Vana vaher liigahtab, ning peotäis õhukest lehti tiirleb üle pingilistujate. Kauguses helahtab kiriku surmakell teravalt ning pikalt.

Inimlapsed pargis liginduvad veel enam üksteisele. Nende mõtted ihuvad. Oo, kuidas ahistub vali kellahelin nende süüdist, kuidas rusub melanhoolne, elutu puestik neid mõlemate silmas asub tüüni ironia, nende eneste võimetuse üle hävitada hingesse korjunud elukibedust. Umbrust

Andmeid kooli aruandes; IX aastapäeva aktusel.

Aastapäeva aktusel kandis hr. dir. J. Roos ette järgmised andmed kooli tegevusest:

Koolis on 15 klassi, neist 10 humanitaarharu ja 5 majapidamisharu klassi. Opetajaid on 30, üks kooliarst, üks halastajaõde, üks asjaajaja ja teenijaid kolm. Õpilasi 560; humanitaarharus 366, majapidamisharus 194.

Möödunud õppeaasta lõpul oli õpilasi 570. Neist lõpetasid kooli kevadel 68 ja sügisel 10, kokku 81 õpilast. Klassikursuse lõpetasid kevadel 30; sügisel 104, istuma jäi 59; seega lõpetas klassikursuse 470 - ja istuma jäi 98 õpilast.

Õpilastele on antud toetust järgmiselt:

1) käesoleva õppeaasta I poolel vabastatud õppemaksust eelarvekorras 117 õpilast, kas osalt või täiesti, kogusummas kr. 1808,75 suuruses; kehvemate õpilaste toetusfondi summadest tasuta õppemaksu 33 õpilase eest, kogusummas kr. 226,25.

2) läinud õppeaastal anti toetust õppemaksust vabastamise teel kas osalt või täiesti 140 õpilasele, kogusummas kr. 4278,75 eest; kehvemate õpilaste toetusfondist anti toetust õppemaksust vabastamise, arstiabi, riiete ja jalanõude, õppeabinõude, iihokordsete toetuste ja õpperaamatute näol, kogusummas kr. 975,11; Haridusministeeriumilt saadi iihokordsete abirahade ja kuuliste toetuste näol kr. 545; kindral Laidoneri nim. inval. kapitali komiteelt kuulise toetusena kr. 135 ja vanemate komiteelt õppemaksu tasumise näol kr. 152,50; kokku anti läinud õppeaastal õpilastele toetust kr. 686,26 suuruses, millega tuli iga koolisoleva õpilase kohta toetust üle 10 krooni.

Uhtlasi andis hr. direktor lühikese ülevaate õpilaspere - ja õppetegevusest, kus leidis, et see elavam ja edukam, kui varem aastail, mis osalt oleneb ka käesolevast juubeli aastast. Õpilaste puudumine on märksa vähenenud uute korralduste tõttu. Olgugi, et keskkoolidel veel kindlad õppekavad puuduvad, on siiski saavutatud enam-vähem tööühtlus.

unustades vaibuvad need kaks mõtiskellu.

Puiestiku hiiglavahtrailt sajab kulda, valevat lehekulda. Hiirvaikselt, ringeldes tuuletuses lendlevad lehed.

Järsk ulve katkestab vaikuse. Tiitarlaps pingil väähtab öudusest. Mõlemad tõusevad. Kiirelt - nagu kevadööl hääbuvad unelmad. Sõnatult eemalduvad nad istepaigalt. Sõnatult väljuvad hämardunud puiestikust. Tee hargumisel nad seisatavad. Tõsisena haarab noormees kaaslase käed ja sosistab, hellumus hääles: „Nägemiseni mu sulnis neid! Ela hästi!“ - „Nägemiseni!“ sosistab samuti tiitarlaps suuril niistunud silmil. Siis lahkutakse.

Tuuletõmme läbistab pargi. Mahalangenud lehed elustuvad hetkeks. Ent siis haihtub tuul, korraks seisatab isegi lehtede sadu. Sügiskollane puiestik hämardub, hämardub... Vallu Tekkel.

Mets sügisööil.

Päike loojeneb. Örn-pehme õhtutuul mängib kuld kollaste ja purpurpunaste lehtedega, üksikud neist langevad lüüeldes rohusametile. Mändide tüved punetavad veereva päikese tuliläikivais kiirtes. Kollakasroosad pilveribad nagu pehmed villatükid lamavad liikumatult sügisesel, külmal sinitaeval. Päike kaob kuldse ringina silmapiiri taha. Sambla roheline tuhmub, messas hämardub.

Kuu tõuseb nagu suur hõbehelgine ketas. Puud ujuvad ta udukahtatus valguses.

Mets on vaikne ja süinge, täis tontlike viirastuskujusid. Vana känd näib istuva kummalise vanamehena ja helevalged kasetüved on nagu valgerüüliised, kohutavad vaimud.

Kooli juures toimib aktiivselt vanemate komitee, kes kooli ettevõt-
tele lahkesti koostab on aidanud. Aastapäeva puhul on viimase poolt koo-
lile kingitud Eesti tegelaste - J. Tõnissoni, Dr. K. A. Hermannit, V. Rei-
mani, A. Kitzberg'i ja J. Poska rinnakujuud.

Veel on kooli juures hooldekogu ja viliisilaskogu. Viimase tegevuses
on märgata rohkem sileust, kui ennemini.

Arvande lõpul tuletas hr. direktor meele aasta kestel surma läbi
lahkunud õpilasi, need on:

J-b kl, õpil. Leida S e p p

L-a kl, õpil. Loode M u n a.

Lahkunute mälestamisest austati piisatõuemisega ja koraali laulmisega.
Aastapäeva puhul oli koolijuhataja nimele saadunud järgmised tervi-
tused ja soovideid:

- 1) Eesti Noorsoo-Kassast. Seltsi tütarl. gümna. direktor H. Karri'lt:
"Sõbralik tervitust Tartu tütarlaste gümnaasiumi aastapäeva puhul.
Onn kaasa parematele piisetele!"
- 2) Tartu Linna õhtuse ühlagümna. direkt. J. Sutti'lt:
"Palun lahkesti vastu võtta Teie juhatajale-gümnaasiumile sooje-
mad tervitused Tartu õhtuse gümnaasiumi õpetaja ja õpilaspere
poolt."
- 3) Tartu tsükli-gümnaasiumi dir. hr. A. Kaudvepp'alt:
"Tervitust Tartu tütarlaste gümnaasiumi IX aastapäeva puhul."
- 4) Tartu komertsgümnaasiumi dir. V. Tabin'alt:
"Parimaid tervitust ja südameilukumaid soovide Tartu tütarl. gümnaa-
siumile tema IX aastapäevaks saadab Tartu komertsgümna."
- 5) Tartu poeglaste reaalgümnaasiumi dir. J. Adamson'lt:
"Südameilukumaid tervitust ja paremaid soovide IX aastapäeva puhul
saadab Teile ja Teie koolile Tartu poeglaste reaalgümnaasiumi ni-
mel Joh. Adamson dir."
- 6) H. Treffneri nim. gümna. dir. K. Treffner'lt:
"Tervitades kõige sõbralikumalt Tartu-tütarl. gümnaasiumi tema
tänaasi pidupäeval, soovib H. Treffneri gümnaasium, et senine
edu kooli arenemiseks veelgi kasvaks järgnevat tegevusaastal."
- 7) End. õpetajalt hr. Kenkmann'ilt:
"Aastapäevaks: tulevik võrsed minevikuist, suurimat edu kindlasti
raajatud alusel! Helgemais mälestusis. Kenkmann."
Tartus, 5 detm. 1928 o. Jaan Jaanson.

Kurbhalkjad tähed vaatavad julgustavalt, pilgutades omi ilusaid silmi
metsa sügavusse sügavusse.

Kusagil prokateab kulvanud okearaag, kuid metsa hääletus paikuses
kostab see nii, nagu oleks mõni hiiglasuur oke murdunud.

Kuuldub võigas sõkullil huige, mis äratas magava jänese, kes kokkumult
kõrvu liigutab, kuulub tükike aega, ja arvates, et midagi halba ei juhtu,
asetab end uuesti magavalt magama.

Tõuseb jaks sügistuul, kõledalt, armutult puhub ta. Kuukõlas kattub
mustade pilvemägedega nagu lähipaisimatu leinalooriga. Nagu hirmutavad
tondikajud kihutavad pilvede korvavaanid kiilukargel sügistaeval.

Kõikjal on pime nagu haigutavas kuristikus.

Tukkuvad puud elustuvad tuulest äratatuna ja hakevad tasa, õitsuvad
kohiseva. Haavalehed värisevad, nuhrustades tuules nagu lihvavad kild-
kollossid haprad paberlehekedest. Tuul muutub tugevamaks. Vihaselt põimur-
vad ta nägematuid hiiglakõled imber tugevate ja nõrkade puude.

Jõivanad hiidlapuud, raugod, kuid siiski veel tugevad, ägavad ja
õigavad tuules, mis juba tormiks muutuhud.

Vihasel, otsustav heitlus on puude ja tormi vahel. Tuul painutab neid;
näib, nagu tahaks ta puud enda ees mooni kummardada lasta. Puud kohise-
vad, kuid mitte vihaselt, vaid kurvalt, kurtes. Männid ja kuused õitse-
vad leinaliselt. Mida nad tuulevaiksel päevil endas kangekaelselt var-
janud, seda toovad nad nüüd muuksudes avalikkusele. Nagu leinavad mun-
gad sosistavad nad palveid.

Tähtis otsus õpetajate nõukogus.

26. nov. s.a. tehti tähtis otsus T.T.G. õpetajate nõukogus, mida tuleb õpilastel hoolega silmas pidada. Nimelt tuleb saata kodust õpilase puudumise üle kohe esimesel puudumise päeval võimalikult vara teade kooli - ükskõik kas vanemate, hooldajate või kellegi teise isiku kaudu; samuti võib saata teade kirjalikult. Koosõpilaste kaudu tuleb läkitada teade ainult kirjalikult, misjuhul peab olema teade varustatud õpilase vanemate või hooldaja allkirjaga. Kui puudumine on õpilasele juba ette teada (mõningad kodused peod, jalamõude parandus j.m.), siis on parem, kui õpilane paluks puudumiseks luba juba päev varem. Kui õpilane ei tõi seda õpetajate nõukogu otsust, alandatakse ta järelõpetamine rahuldavaks, olgu siis, et ta esitab esimese puudumise päeva järel teisel päeval arstitunnistuse oma haiguse üle.

Säärane kategooriline otsus oli tingitud sellest, et mitmed õpilased teatasid seni liiga hooletult oma puudumistest kooli, kuna klassijuhatajail, õpetajail ja kooli halastajatel läks äärmiselt raskeks teostada koha peal kontrolli, samal ajal kui õpilased jääle oma hoolimata kohusetäitmise eest ei kannud pea mingit karistust. Ka oli märkama, et igapäevane puudumise protsent kohe suurenes, niipeaku kaotati õppeaasta alul maksev korraldus, esitada puudumise puhul arstitunnistus. Kooli distsipliini tervendamiseks ja uue traditsiooni loomiseks on igatahes see korraldus tervitatav.

Tuul raugeb, hutates lahkub ta võitlusväljalt. Mitu nõrgemad puud la-
mavad võidetult, murtuna.

Pimedus hakkab kaduma. Kahvatud, udused varjud roomavad samblasel pinnal. Metsaalune valgeneb. Kuu, mis seni pilverüingaste taha peidetud, vabaneb sellest vastikust loorist ja laseb omi uduseid - kahvatuid kiirtevihke saada pimeduse eemaldamiseks. Hõbevalged ja sügavmustad pilve-
koonlad rändavad endiselt rahutuna taevavõlvil. Metsas on pühalik vaikus nagu templis...
Endla Madrats.

II-c klassi teeõhtu.

Aastapäeva peo pidulik ja ärev meeoleolu ei olnud veel jähtunud, kui ligines teeõhtu - klassi suurünnistus. Teeõhtu oli laup. 17. nov. kell 6 õhtul. Lauas istudes valitses kõikjal lõbus meeoleolu. Lauldi, naljatati. Klasside esitajad tõid tervitust oma klassidelt.

Eeskava alates oli 8 õpetajat, kuna neid lauas oli ainult 5. Veidi vähe - õpetajate rohke arvuline ilmumine oleks aidanud kindlasti luua suurmat elevust.

Õpilaste silmis paistis kiisimus: kas ettekanded õnnestuvad või ebaõnnestuvad? Kavas oli klaveri soolo, deklamatsioon, laul, mustlastants, hamfelmannide tants, kaks kahekõnet ja kuplee.

Enamik ettekandetest olid naljakastsulised, sünnitasid hääd tuju. Suurimate kiiduavalduste osaliseks sai kuplee "Õpilase elu", mis meeldis eranditult kõigile. Vaimustus oli suur, kuplee tuli korrata kaks korda. Et kava koosnes lühikestest paladest, oli ta võrdlemisi ruttu läbi. Nüüd tantsiti, mängiti ringi ja igasuguseid seltskondlikke mängu. Lõpp oli täpselt kell 11.

Teeõhtu võib võrdlemisi kordaläinuks pidada.

Kindlasti mõjus selleks palju kaasa too hiljemgi veel laineidlõöv kuplee.

E. M.

E t t e l l i m i s i

"T.T.G" 4-da numbril jaoks võetakse vastu enne jõuluse koolitöö lõpuni. Nr. 4 - jõulunumber - ilmub koolitöö alguseks jaanuaris 1929. Tootab saada õige sisuks.
"T.T.G." toimetis.

M ü n i n g a i d p ä e v a t e a t e i d.

Koolitöö lõpetades käesoleval semestril 22. detsembril 1928a. ja algab 7. jaan. 1929 a. tunnistused antakse väija õpilastele 22. detsembril, neljanda tunni ajani. Järelpääsu peetakse nooremale (I ja II) klassidele 19. detsembril, vanemale (III, IV, V.) klassidele 20. detsembril. Läänud aastate traditsioonide eeskujul. Õpilastele tuleb anda aegsasti klasside kaudu kantseelisse raudtee viitjaamad, et saada hinnatõlgetust abiduks. Kõik on kooli vastu mingit rahalist või teist kohustust, ühendagu need aegsasti, et ei tuleks tunnistuste kinnipidamist. Sedasama tuleb silmas pidada ka raii, kel aja-lehe „T.T.G.“ tellimiseraha ühendamata.

Kooli raamatukogu juhatajad kaebavad, et mõningad õpilased hoiavad liiga kaua raamatuid oma käes, mispärast ei saa neid teised lugeda. Eriti olvad seda märgata esimesis ja viiendates klassides. Viiendate klasside üheksad õpilased olvad kaotanud oma kätte hõlga tarvilikke raamatuid, mille liikumine ühest paralleelklassist teise ja ühe õpilase käest teise käte olvad õppereisuse huvides tingimata vajalik.

Õpilaspere valituse kriis. Mõeldunud kuu lõpul elas Õpilaspere läbi esimese valituse kriisi oma keetus ajal. Senine õpilaspere vanem K. T a n t l o v lahkus isiklikudel põhjustel oma kohalt ja tema asemel valiti meile endine lehe tegev toimetaja Erna Pillemann. Kuna Õpilaspere vanema liikumine oli puhtisiklikku loadi, siis jäid kõik teised valituse liikmed kohale, nii et kriis suuremat raskust ei tekitanud.

Enesekasvatuse-ringi referaat õhtu 29. nov. 1928a. Kõneles õpilane Alexandra Kleemann (V-a kl.) teemal „Maailma - poliitika 3 seitset aastat andis hra K. Edgo. Kõne oli väga sisukas, hästi oli kokkuvõetud praegune poliitiline olukord. Eriti tähelepanu oli kingitud Ameerikale ja ta majanduspoliitikale, samuti hästi oli ka valgustatud Kauge-Ja - diina ja Jaapani - küsimused. Kuulajata oli kogunud keskmiselt, suuremalt osalt vanemate klasside õpilased. Referaati lõppedes olid läbirääkimised.

2. detsembril õhtu. Kõneles hra. dir. J. Boos, võrreldes olukorda 1928a. 2. detsembril ja 1928a. 2. detsembril vahel. Vaikses laulus mälestati 2. detsembril, choroide, lauldes „Ligemal Jumal, Sull!“ 2. detsembril. Mälestusüksus lõppes koolitöö pärast 3. detsembril.

Vanemate komitee pidu. Pidu oli 2. detsembril 1928a. kanti ette laule vanemate komitee koorilt, muusikaralast ja A. Kitzber'i kahevaatuslik naifjäng „Pila Paetri testament“. Ettekanded õnneustustid rahuldavalt, näidendi oli võrdlemisi hea, rahvast keskmiselt, enamuses noorsugu. Peo meeleolu oli küllalt kena, sõljaarvatud väike vahetuhtumine lõpul.

Mag. K. laulu loengud, 5. detsembril pidas mag. K. Laul loengu kodumaa vanemate ja uuemate kirjandusest. Loeng oli kavatsesud peamiselt keskkooll vanematele klassidele ja oli kõigilt huvitav. Lektor andis selge ja ülevõetliku pildi inimese järkjärgulisest arenemisest. Kõnet aitas selgitada rida huvitavaid valguspilte. 7. detsembril oli teine loeng. Teemiks oli kodumaa prongsi- ja rauaõõg, milline leidis õige laulalustliku käsituse. Magu selmine kõne näidati kuulajaskonnale, nüüdki uudisilte.

T.K.K. ja T.T.G. Enesekasvatuse-ringi referaat õhtu. 25. nov. s.a. T.T.G. ruumes. Koosoleku peanumbriks oli n-ra mag. A. Alango referaat noorsoc liikumisest üldse. Kõneleja eritles oma (ettekandelt küllalt igavas) kõne noorsoc liikumises järgmisi momente: 1) usuline liikumine, 2) poliitiline liikumine, 3) demokraatlik liikumine ja 4) sotsialistlik liikumine. Kõnet oli kuulata kaunis raske, sest segas üks osa kokkukogunud õpilasi (peamiselt meesõpilasi). Kõnele järgnevat läbirääkimistis juhtis üks osavõija õpetaja saalele väärdnähtele veidi ironilises toonis tähelepanu, kuid siis puhkes lahti niisugune äge ja sündmatu kallaletung, et koosoleku juhataja pidi mitmel puhul tegema märkusi labasuste ja sinetuste eest üheksale kõnelejaile. Ainult pikapeale talitus ügedus ja koos

olek lõppes enam-vähem rahulikult. On küllalt olnud juttu meie ihe osa koolinoorsoo ulakusest, kasvatamatusest ja labasusest, kuid nähtavasti ei ole märgata neis ringides mingisugust paranemist. Ja kahetseda tuleb, et seda need ei näe, kes peaksid nägema ja seda need ei kuule, kes peaksid kuulma. Koosoleku korrapidajad, arvestades ette oodatavate asjaoludega, olid teinud kõik, et kord oleks hea, kuid see püüd lõppes kahjuks täie flaskoga.

Õpilaskino. 4 dets. näidati õpilaskinos filmi „Bagdadi varas“ 12 osas. Film oli koostatud Idamaa muinasjutu järel ja oli väärtuslikumaid. Lõpeks oli naljapilt kahes vaatuses. Osavõtt oli rohke.

Kooli revideerimine. Uus koolinõunik hra J. Lang revideeris kesknädalal 5 dets. T.T.G., käies läbi terve rea klasse. See oli rohkem tutvumis-revisjon, kuna hiljem järgnevad revisjonid, kus koolinõunik tahab tõsisemalt siiveneda õppetöösse.

=====

Ulevaade T.T.G. Kunstiringi tegevusest.

=====

T.T.G. Kunstiring asutati 1926 a. õpetaja hra J. Pütsepp'a algatusel ja eestvõttel. Ei arvestatud juba alguses liikmete suure arvuga, loodeti läbi ajada tasakesi omaette mõnekümne kunstiharrastajaga. Selles suhtes läksid lootused enam-vähem täide. Avamiskoosolekule 21 sept. 1926 aastal kogus 23 õpilast, millise arvu juurde jäi hiljem peatuma ka ringi liikmete arv.

Avamiskoosolekul valiti esimene juhatus, kuhu kuulusid õpilased L. Kuppits, L. Tõlgane, E. Pärli, S. Kikerpill ja E. Luha; õpetajaist - hrad J. Pütsepp ja A. Nieländer.

Muidugi töötati alul teha väga palju; tegevuskavas olid joonistamisetunnid, näite- ja deklamatsioonikursused, plastika-grupid, laulukoor jne. Kõik väga ilusad asjad, kuid jäid teostamata suuremalt osalt.

Juhatama hakkas ringi L. Kuppits, kes alguses oli küll suures vaimustuses asjast, kuid juba paari nädala pärast jäi oma loorberitele puhkama. Nii oli lugu ka teiste juhatusel liikmete tegevusega. Kui ringis hiljem tehtigi mõni referaatõhtu udupiltidega või korraldati joonistamisetunnid, siis ei või seda kuidagi ajada juhatusel „süüks“. Süüdlasteks olid siin hra J. Pütsepp ja paar õpilast, kaks võtsid asja tõsiselt. Juhatus vaatas auvääriliselt päält ja kiitis teiste algatused hääks.

Kõige rohkem töötas joonistamise-rühm: alul joonistati kõige harilikumaid vaase, värskaid kurke ja õllepudeleid. Hiljem, kui saadi juba raha, muretseti liinooli ja asuti päris tõsiselt tööle, kusjuures alul peitliga löigati palju enam söemi kui liinooli. Vahele käidi töötamas ka „Ballase“ ruumides, mis ringile lahkelt lubati, kui nad olid vabad. Hiljem alati ka deklamatsioonitundidega, millest alul õige palju õpilasi osa võttis. Teistest rühmadest polnud kuulda suuremat midagi; küll tehti kavatsusi üks kui teine, kuid tegudeni ei mindud.

Pärast jõulu tõi ringi elevust õpilaspere esinduse valimine, kuhu kandideeriti koos kirjandusringiga. Oldi vaimustatud ja võeti asja tõsiselt. Tehti isegi valimispalavikus üks kihutuskoosolek ettekanneteõhtu näol. Kanti ette suure halleoga igasugu numbreid, ka üks näidend - oma vabriku töö, mille sihiks oli vastaste mahategemine.

See koosolek, mõningad referaadid ja joonistamisetunnid jäidki kõne all oleval aastal ainukesteks, milles näitasid ringi liikmed, et neis leidub ka aktiivsust.

Läinud 1927/28 a.a. oldi ringi tegevuses samas masstaabis huvitatud kui eelmiselgi aastal. Ringi tegevuseks olid päämiselt joonistamisetunnid, referaat- ja huviohtud. Üldse ei löönud ringi suuri laineid, vaid teotses nii pisi-tasa omaette väikese liikmete arvuga küllalt intensiivselt.

Vaheläust tõiringi ellu huvitav aastapäev, mida rühitseti teeõhtuga. Õige huvitavaks kujunes ekskursioon hra A. Starkopf'i ateljeesse. Nähti palju uudist ja tutvuneti lähemalt maski võtmisega näolt, mida siis hiljem harrastati suure innuga koolis.

Käesoleval aastal töusis liikmete arv paarikajanti. Ning läks iseseisvalt Opilaspere esinduse valimistele, mille tagajärjed põlnud sugugi halvad: Opilaspere esinduseks pääsis 14 esindajat Liikmete arvu suurenemisega hakkati laiendama ringi tegevustava, nii palju kui see oli võimalik. Ka sel aastal teoreetiline joonistamisgrupp õige aktiivselt, pääle selle veel plastikgrupp, mida juhatab P. Lindenau, ja laulukoor, mida juhatab G. Kink; mõlemad viimased grupid esinevad ka käesoleval aastal korraldatud kirjandus- ja kunstiringi pool.

Näitegrupp vbi õigemini populaarne hra Türgi nimi meelitas alul kokku suure hulga õpilasi, aga nii väga armastatud lavalist horidust said ainult kaks õpilast, kes esinevad ka kooli aastapäevil B. Sou näidendis "Tagasi Meiusaia juurde". Loodetak ja oodetak näitegrupp, läks enne sündimist hingusele.

Huvituid on korraldatud terve seeria, kuna teine niipalju pidamata jäi, sest teised organisatsioonid näidatid meeldivad päevad käest ära.

Sel aastal on märgata ringi elus aktiivsust, ja kes teab missuguse akordiga kõik lõps.

Praguees ringi juhatuses on: G. Kink, G. Mäs, P. Lindenau, H. Rehesaar ja M. Heinomägi. Opetajatest töötab aktiivselt kaasa hra J. Pütsepp.

Valguse pool!

Noorus, valguse pool! See hiine peaks tingimata olema kogu meie nooruse, eriti õppiva nooruse lipukirjaks. Iseloomis niid, kus on avanenud selleks kõigile soodsad võimalused. Millise igatsusega sirutasid omad käed valguse järele meie esivanemad aastakümnete eest, ajal, mil see korda läks ainult rikkikele, eriti tugevatele. Tagasi tõrjus suureña hulga võraste rühjade karm käsi. Paljud aga - need, kellel lasus veel kurva orjaja raske vaim, - ei julgenud vti ei mõistnud isegi unistada sellest. Kui kurb, kui kahjatsustäratav kurb oli see neile! Kui paljud pidid korratama:

Knt meie, tänapäevanoored, kes võrsime oma vabal kodumaal, priuse päikese helges soojuses - meie võime ja meie peame kogu oma jõuga piidma valguse poole, selle ilusama, tähtsama ja suurema valguse poole, mis peitub hariduses. Ainult ueda omades suudame meie, kelle õigul lasub tulevik, hoida massilisi inimelusi hävitamata mõistusega ja kaitseda seda võrratumat vara, mida meie vanemad on võitnud oma higi ja verega - vabadust.

H. V.

Minlatüre.

1. Esimeses.

Kui päike veered ja õhtuhaar heketab kui verine joonapidu, kui valged pilved on jätnud ammu minu, kui silmipiiri kaugused mattuvad ämarusse, siis süütuivad pidulikult tähed kosmose välvil. Siis langeb ruttu sügisöö, vaid varemete teravjoonilised siluettid lõikavad silma õhtupee võika taga tipu foonil. Tänavilambid on ju ammu süütnud. Tulen tagasi kesklinnast oma askeidusist ja jooksmisist. Uduvab pisut ja tänavakivid on niisked. Kusagil eemal vilab saahuva rongi vile, otseski eksinu hirmund hiine väikelinna õbrabus. Siis mürisel rong magavasse joona.

Peatun. Olen tulnud mõnda tuledele teed, pimedat äärtänavat. Kemat unistab madale postile meelutat lomp, mühi rohelisruinasesse värisevasse loori. Õine hingus on karastav ja väreke.

Kesklinna pool purskuvad tulede kumad vastu taevast mis on must kui tahmund ahjulagi.

Kuulatan. Kusagil nristab vett maasoon - õige pikka, õige tasa. Vaatan. Pääkohal vilgub täht, mere pool punased tulesilmad. Imelikud tuled! Kelle süüdat, kelle valvab?

Nii jädevalhel kaua vaatama neid tulesid. Nad elavad, nad liigutavad endid, läksnevad ja kaugenevad, suurenevad ja vähenevad, vahel kustubki mõni. Ja nad kõnelevad minuga vahel kutsuv-melitovalt, vahel sud-kirglikult, vahel verev-süngelt kui tulekahjud.

J. E.

2. S i l l a l.

Õhtutaevas veretas, silmapiiri kohal õhetas kitsas viir veripunast loodangukarmiini, taevas oli õine ja tumehall. Silmapiiril vilkusiid paadid: roheline ja punane. Laevadel kiirises ja sumises: hõisked, kisa, vanded, jumalagajätud. Edasirugast voorivad doamid ja härrad pakkidega, rongiametnikus laternatega, sadamatöölised, merimehed, kooliõpilased.

Kusagil kaugel mängis grammofoon, kaskede vahel lauldi ja hõigati, masinaruumidest kuugas kollast sütekuumust, all hundas katlaolune ja ülal korstnas todises aur. Kusagil tagapool aga mängis mingi ekskursiooni puhkpillilise orkester vasktaldrikute plärisesedes ja klarnettide kiiludes tututavat marsi.

Siis jäsk röögotus, kiiresti vahetatud sõnad, kettide kõlin lehvivad rätikud, pisarais silmad naerulsuudega. Pisut aega valge keerispeenar ja siis vaikne rannalokse. J. E.

=====
Üllatav toetus „T. T. G.“ väljaandmiseks.
=====

Üllatava toetuse osaliseks on saanud meie noor ajaleht „T. T. G.“. Nimelt on hankinud meie lehe trükkija, lugupeetud hr. A. Purri, T. T. G. I-se c kl. õpilase Nelly Purri isa, meie lehe toimetamise põhifondiks 250 krooni, millega võib opereerida lehe tegeliku valmistamise puhul: osta paberit odavamalt suuremal hulgal tagavaraks, muretseda algteksti lõõmisse (vaha, paberit, tasuda esialgselt trükkikuludid, kui veel ei ole lehe tellijailt kätte saadud raha jne.. See võimaldab lehte odavamalt väljaanda ja palju lahedamalt toimetada kui seni, mis uuesti peaks hoogu andma meie ettevõttele.

Hra A. Purri on meie lehe käekälgust tänuväärt soojalt osavõtnud juba ennemgi, kuid käesoleva ootamatu lahke põhifondi soetamise puhul ei leia toimetuse sõnu ta tänamiseks. Surume südamest meie lahke kaasaitaja kätt ja loodame saadud toetusest tunduvat abi lehe toimetamisele.

Olgu see ergutuseks ka kõigile lehe kaastöölistele, et nad seda innukalt töstaksid lehe sisulist väärtust. Toimetuse.

=====
M ä r k i d.
=====

„Võimatu“ on sõna, mis kuulub vaid hullude sõnatagavarra.

Napoleon.

Pole süüdlasi .. on vaid süüdimõistjad.

Dostojevski.

Kui inimene elab, ei tunne tema enese elu: see on kui hääl, mis alles mõne aja pärast arusaadavaks saab.

J. Turgenev.

Sääl, kus sääduse õiget korda ei ole, sääl pole lootat ka tegude õiget korda.

G. R. Jakobson.

Kui palju me teistele elame, nii palju elame ja armastame meie.

G. R. Jakobson.

Vaene pole see, kel vähe on, vaid see, kes palju tarvitab.

Seneca.

=====
K a a s t ö ö l i s i l e.
=====

A. G. Ei lähe sel kujul.

L., A. P., O. Eks näe edaspidi, kas lähevad või ei.

E. M. Jlmub.

T. V. Ruumipuudusel jäi välja sellest numbrist. Jlmub Nr. 4-as.

Jllustratsioonide esitajale. Ootame lõplikku otsust kunstiliselt nõuandjalt. Sellesse numbrisse jäid hiljaks. Peatoimetaja.

=====